

Czesław Cekiera

"Psychiatry and Catholicism", J.H. Vander Veidt, New York 1957 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 4/1, 218-220

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

- 10, 249—254; trzecia wersja: III The measurement of symptomatic depression, *J. Psychol.* 1942, 14, 73—84, oraz wyd. uzupełnione: *The Minnesota Multiphasic Personality Inventory*, Minneapolis: Univer. of Minnesota Press 1943.
2. W. Simon, W. M. Hales — Note on a suicide key in the MMPI, *Amer. Journ. Psychiat.* 1949, 106, 222—223, oraz: W. Simon — Attempted suicide among veterans: a comparative study of fifty cases, *J. Ment. Dis.* 1950, 111, 451—468.
 3. A. Rosen, W. M. Hales i W. Simon — Classification of „suicidal” patients, *Journ. Consult Psychol.* 1954, 18, 359.
 4. N. L. Farberow — Personality patterns of suicidal mental hospital patients, *Genet. Psychol. Monogr.* 1950, 42, 3—80.
 5. J. D. Holzberg, E. R. Cahen i E. K. Wilk — Suicide: A psychological study of self-destruction, *Journ. Proj. Techn.* 1951, 15, 339—354.
 6. S. R. Hathaway, P. E. Meehl — *An Atlas for the clinical use of the MMPI*, Minneapolis: Univer. of Minnesota Press 1951.

Vander Veldt J. H., Psychiatry and Catholicism, New York 1957, ss. 474.

Politechnizacja współczesnej cywilizacji, minione dwie wojny światowe oraz głębokie przemiany socjalne i polityczne zrodziły nowe problemy zarówno w życiu indywidualnym jak i kontaktach społecznych. Wraz ze zdobyciami nowoczesnej techniki powstaje szereg anomalii, zaburzeń i chorób w dziedzinie somatycznej, psychicznej oraz moralnej.

W literaturze amerykańskiej, w ostatnim dwudziestolecu ukazało się wiele artykułów i monograficznych opracowań dotyczących zagadnienia rozwoju i struktury osobowości oraz zjawisk psychicznych z pogranicza patologii i normy.

Pewnego rodzaju Compendium tych zagadnień stanowi praca J. H. Vander Veldt'a i R. P. Odenwald'a pt. *Psychiatria a katolicyzm*, w której omówione zostały problemy z dziedziny psychiatrii, psychologii i duszpasterstwa w świetle zasad etyki katolickiej. Jak wykazują autorzy niniejszej książki — a potwierdzają to fakty z codziennego życia — współpraca psychologa, psychiatry i księdza ma doniosłe znaczenie w trosce o zdrowie psychiczne i moralne człowieka.

Obaj autorzy są profesorami Katolickiego Uniwersytetu w N. York. Ojciec Jakub Vander Veldt, franciszkanin, stopień doktora filozofii uzyskał w Lowanium; obecnie jest zasłużonym profesorem psychologii oraz szeroko znanym autorem wielu prac i artykułów z dziedziny psychologii. R. P. Odenwald, doktor medycyny, psychiatra, Dyrektor Child Guidance Center przy katolickim uniwersytecie, członek Amer. Towarzystwa Psychiatrycznego, znawca i autorytet w dziedzinie neuropsychiatrii.

Praca składa się ze wstępu oraz dwóch części. Wstęp zawiera wyjaśnienie takich terminów jak: psychiatria, psychopatologia, psychologia „anormalna”, higiena psychiczna, oraz dane statystyczne wskazujące na aktualność zagadnienia i palącą potrzebę pomocy psychiatrycznej ludziom cierpiącym na różnego rodzaju zaburzenia psychiczne i emocjonalne. W samej tylko Ameryce Półn. notuje się ostatnio ponad 1 500 000 psychotyków, 700 000 neurotyków, 4 000 000 alkoholików, każdego roku ok. 17 000 samobójstw, a prawie 10 000 000 osób potrzebuje pomocy psychiatrycznej.

W pierwszej części („J. Vander Veldt) przedstawione zostały główne zasady psychiatrii w aspekcie filozoficzno-religijnym (katolickim). Druga część (Dr R. P. Odenwald) stanowi medyczno-praktyczny punkt widzenia na zagadnienie psychiatrii oraz jej stosunek do chrześcijańskiej etyki. Całość obejmuje 28 rozdziałów. Dotyczą one następujących zagadnień: osoba i osobowość (R. 1), prawo moralne, sumienie i odpowiedzialność (2), pojęcie zaburzenia psychicznego i psychosomatyczne pojęcie choroby (3, 4), fizykochemiczne metody psychoterapii (6, 7), freudowska psychoanaliza i jej ocena (8, 9), rozwój psychiatrii (10), nowe kierunki w psychoterapii (11), psychodynamika i metoda psychogogiczna (12, 13), religia i psychiatria (14), kapłan a zdrowie psychiczne (15), psychologia kliniczna a praca społeczna (16), poradnictwo (17), psychozy (18, 19), upośledzenie umysłowe (20), psychonerwice (21), osobowość psychopatyczna (22), skrupulactwo (23), alkoholizm (24), zagadnienia seksualne (25, 26, 27), psychiatryczne i psychologiczne aspekty problemów małżeńskich (28).

Problematyka poruszona w publikacji stanowi syntezę wyników badań i doświadczenia współczesnej psychiatrii oraz duszpasterstwa. O potrzebie współpracy duchownych, psychologów i psychiatrów zmienna jest wypowiedź R. B. Catella: „Możliwość, że raczej duchowny niż psycholog lub lekarz jest ostatecznym specjalistą w przystosowaniu człowieka jest najbardziej w sposób nienaukowy ignorowana” (s. 249).

W procesie rozwoju osobowości bez wątplenia ważnym czynnikiem kształtującym i decydującym o strukturze osobowości jest sumienie, prawo moralne oraz poczucie odpowiedzialności za swoje czyny. Osobowość w pracy rozpatrywana jest w ujęciu filozoficznym — ontologicznym oraz w znaczeniu psychologicznym, jako całokształt cech i właściwości psychofizycznych. Według wielu psychiatrów oprócz czynników wrodzonych, środowiskowych, wolitywnych (charakter) w kształtowaniu osobowości dużą rolę odgrywa czwarty czynnik — nadprzyrodzony — łaska. Trudniejsze kwestie i wątpliwości z dziedziny moralnej wyjaśnione zostały w oparciu o zasady etyczne i wypowiedzi papieskie. Dotyczą one m. i. stosowania niektórych badań psychologicznych, pewnych form psychoanalizy, ograniczania wolności woli, tajemnicy zawodowej itp.

Psychoanaliza nie stanowi niebezpieczeństwa dla człowieka wierzącego dopóki psychiatra czy psycholog stoi mocno na gruncie filozofii chrześci-

jańskiej, może natomiast okazać się bardzo szkodliwą, gdy w metodzie psychoanalitycznej kieruje się filozofią materialistyczną. Ponieważ filozoficzny i religijny system Freuda i jego ortodoksyjnych zwolenników neguje obiektywne istnienie Boga i norm etycznych, dlatego psychoanaliza freudowska jest nie do przyjęcia dla katolika i z tych racji należy je odrzucić. W psychoterapii bowiem powinny być uwzględnione wartości religijne danego pacjenta, które mogą stanowić dla niego ośrodek dynamiczny rozwoju jego osobowości i jej ewentualnych dewiacji.

W pracy szeroko omówione zostały różne grupy psychonerwic oraz psychopatycznych cech osobowości wraz z ich klasyfikacjami i teoriami według różnych autorów. Tego rodzaju zaburzenia występują dość często w poradnictwie duszpasterskim i psychiatrycznym. Obrazy kliniczne różnych zaburzeń osobowości ilustrowane są licznymi przykładami oraz wskazówkami terapeutycznymi.

W psychologii klinicznej, jako metody pomocnicze do wykrywania różnych zaburzeń psychicznych autorzy wymieniają następujące testy osobowości: Skala Inteligencji Wechslera, MMPI, TAT, Rorschacha, Szondi'ego, Test Mozaiki. W psychoterapii, jako metody dające dość dobre wyniki podkreślono szczególnie: sugestię, autosugestię, heterosugestię oraz różnego rodzaju kuracje dietetyczne, wodne, powietrzne. Dobre wyniki daje również metoda perswazji, uspokajania oraz dodawania odwagi (encouragement). Każdy terapeuta uważa oczywiście, że jego własna metoda jest najlepsza i na poparcie swojego twierdzenia ogłasza dane statystyczne. Doświadczenie mówi, że żadna metoda nie daje pełnej gwarancji powodzenia. Prawdą jest natomiast, że jakaś metoda może okazać się skuteczna w niektórych przypadkach.

Praca zawiera bogaty materiał pomocniczy w pracy psychologa, duszpasterza, psychiatry. Wydaje się jednak, że nie dość wyraźnie podkreślono w niej rolę czynników etiologicznych w zaburzeniach psychicznych i nerwowych, zwłaszcza w dzieciństwie i okresie młodzieńczym. W procesie resocjalizacji po przebytej chorobie czy w okresie rekonwalescencji nie doceniono również należycie terapii zajęciowej jako metody pomocniczej, w wielu wypadkach bardzo skutecznej.

Publikacja ta dla polskiego czytelnika może być bardzo pożyteczna — *mutatis mutandis* — mając na uwadze odrębność środowiska. Ten swoistego rodzaju duet autorski — księdza i psychiatry — stanowi integralne ujęcie problemu osobowości, w którym doceniony został aspekt wartości religijnych. Tego rodzaju ujęcie osobowości było bardzo potrzebne ze względu na brak takich opracowań. Pozycja ta wypełnia więc poważną lukę w literaturze międzynarodowej, szczególnie jeżeli chodzi o nowsze i całościowe ujęcia omawianych w pracy zagadnień.

Cz. Cekiera